

Povestea unei iubiri

JURNALUL ELLEI FILITTI,
ADNOTAT DE PRINCIPELE CAROL

Povestea unei iubiri

JURNALUL ELLEI FILITTI,
ADNOTAT DE PRINCIPELE CAROL
(22 Iunie 1915 – 22 DECEMBRIE 1916)

Traducere din limba franceză, note și comentarii
de GEORGETA FILITTI

Jurnalul ne-a fost pus la dispoziție cu bunăvoință de graficianul Tudor Jebeleanu. Caietul l-a luat din palatul Pelișor tatăl lui, scriitorul Eugen Jebeleanu, care credea că e vorba de notele Valentinei (Zizi) Lambrino, cu glose ale principelui Carol. E un caiet cu scoarțe negre, nepaginat, peste care s-a lipit hârtie colorată cu o imagine caracteristică Art Nouveau. E scris alternativ, cu cerneală neagră și creion, de Ella și Carol. Sunt 111 foi de jurnal scrise între luni 22 iunie 1915 și vineri 22 decembrie 1916. Ultima adnotare a principelui Carol e din 30 septembrie 1916. Publicăm traducerea în limba română. Pentru evidențierea intervențiilor principelui Carol am folosit culoarea albastru. În note am reluat și pagini din jurnalul acestuia, din anii 1914–1916, privitoare la relația cu Ella Filitti. E textul păstrat la Arhivele Naționale, tradus, datat și adnotat de noi. Această operație a fost necesară deoarece ediția Marcel D. Ciucă/Narcis Dorin Ion (*Carol al II-lea. Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice, I, 1904–1939*, București, Silex, 1995) e susceptibilă de ameliorări.

Mulțumim tuturor celor care ne-au ajutat să dăm la iveală aceste gingașe mărturii.

A fost odată ca niciodată...

Au fost odată doi tineri, un băiat și o fată, care se iubeau și pe care soarta, urgia războiului i-a despărțit pentru totdeauna.

În această cheie romantică, impregnată de inocență, visare, obsesii dureroase trebuie citit *Jurnalul* Ellei Filitti, ca de altfel și paginile răzlețe rămase din creația similară a iubitului ei, principele Carol, viitorul rege al României.

Ideea publicării *Jurnalului* n-a plăcut unor membri ai familiei Filitti: „E o femeie din neamul nostru părăsită. Și pe urmă reputația scandaloașă a principelui în materie de cuceriri în dreapta și în stânga! Cel mai bine e ca în istorie să rămână doar legătura Filitteștilor cu Hohenzollernii prin bunicul Constantin, aghiotant al lui Vodă Cuza și apoi al bunului rege Carol. Mă rog, și Puiu, fratele Ellei, poate fi pomenit, fiindcă i-a fost aghiotant nepotului și a pătimit destul pentru asta!”

Era o părere de care, firește, trebuia să ții seama. Și totuși, când am avut prima oară în mână manuscrisul, prin amabilitatea domnului Tudor Jebeleanu (acesta credea, ca și tatăl său, că e vorba de Zizi Lambrino și se întreba de ce principele Carol o numește tot timpul „Păsărica!”), în mine a prevalat dorința istoricului de a da la iveală mărturia despre vremuri trecute. E atâta candoare, suferință sinceră, zbucium sufletesc, în contrast violent cu pragmatismul zilelor noastre, când parcă oamenii au pierdut capacitatea de a iubi, încât mi s-a părut că dezvăluirea *Jurnalului* nu poate fi decât un remember delicat a ceea ce simțeau oamenii altădată.

Apoi, imaginea vieții personale a regelui Carol al II-lea, de la Zizi Lambrino înainte, de doar o suită de gesturi, mai totdeauna în răspăr, frizând scandalul, unde moralitatea, ținuta de monarh adevărat, separația riguroasă între ce trebuie să faci și ce ți se năzare să faci au fost cu bună știință ignorate. Or, omul acesta, hulit în taină până la abdicarea din 1940 și apoi fățiș în țară și străinătate, socotit doar un playboy, cu toate tarele unei atari petreceri reprobabile a vieții, și-a avut și momente de sinceritate dezarmantă, de tandrețe plină de gingășie.

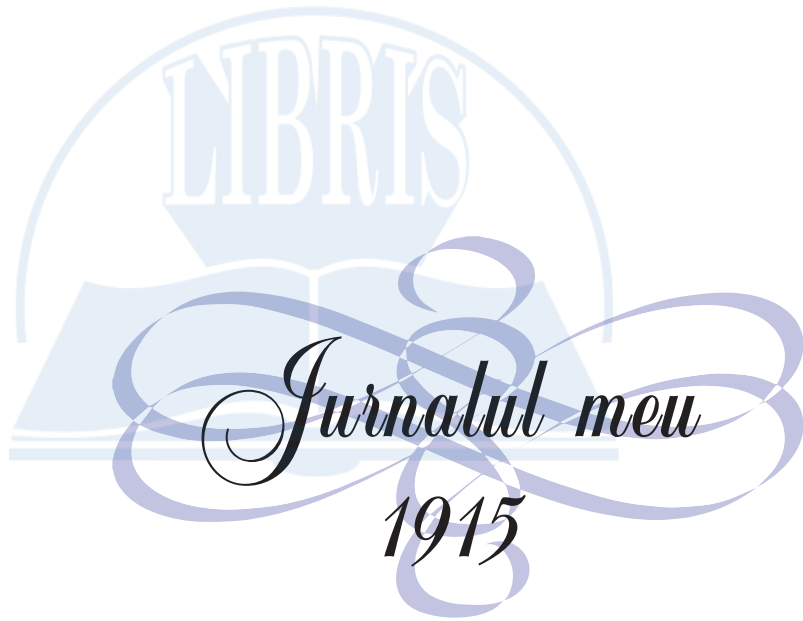
E răstimpul 1913–1916, când a iubit-o pe Ella Filitti. Starea de grație care îi cuprinde pe cei doi tineri reiese, deopotrivă, din jurnalul propriu-zis al principelui. L-am reluat, de aceea, în notele subsecvente ale textului Ellei Filitti.

Dar istoricul mai are un motiv să publice acest *Jurnal*. Paginile lui nu sunt pline doar de nesfârșite mărturisiri de dragoste, ci cuprind constatări realiste legate de război. Oricare observator ocular al cumplitelor momente din 1916, chiar subiectiv, pătimaș, cu judecăți adesea strâmbe, contribuie într-un fel la creionarea evenimentelor care au marcat inexorabil istoria României.

Jurnalul dezvăluie și un crâmpei de viață cotidiană: cum își petreceau timpul tinerii, băieți și fete, ce însemna un grup de prieteni bine sudat, numit dintr-o toană *Birjăria*. Dincolo de sentimentul puternic de solidaritate, un semn distinctiv avea să ajungă până la noi. Am aflat de el grație gentileții soților Alexandru și Pia Paleologu. Fiecare „birjar” avea o tabacheră de argint, cu toate numele — afară de al său propriu — gravate pe ea. Cea pe care o reproducem în album a aparținut Linuței Vidrașcu, mama lui Alexandru Paleologu.

Mare parte din ilustrația volumului reproduce fotografii de epocă din albumul *1-er oct. 1912 — 1-er oct. 1913, Au temps de la Birjărie*, pus la dispoziție cu multă amabilitate de Lascăr Zamfirescu, nepotul de fiu al scriitorului Duiliu Zamfirescu.

Parcurgând paginile *Jurnalului*, întâlnești mai multe nume de oarecare rezonanță în istoria noastră. E vorba în primul rând de cei din generația Ellei Filitti și a principelui Carol. Cum în epocă jurnalele, și mai ales corespondența, făceau parte din cotidian (Ella Filitti scrie cu melancolie că, aflată la Paris, în 1913, primea zilnic o scrisoare de la principele Carol), nu ne-a fost greu să adunăm o sută de scrisori de la sfârșitul irepetabilei *Belle époque*. Într-un fel, înmănunchierea lor într-un viitor volum va însemna un ecou al paginilor de față și totodată jaloane către o mai bună cunoaștere a unor timpuri de mult apuse.

*Nimeni nu e fericit singur.
Fiecare vrea o pereche.*

Luni, 22 iunie 1915
București

„Îl iubesc cu atâta patimă încât cu el pot îndura toate chinurile. Fără el viața nu e viață.” Cu aceste cuvinte încep bietul meu jurnal! Mă întreb ce m-a apucat să scriu, căci îmi făgăduisem să nu mai înșir vreodată cu condeiul toate suferințele inimii mele amărate. Dar în viață îți promiți lucruri pe care n-ajungi să le ții. **Chiar proverbul spune: „Să nu juri de nimic”**.* Iată, în curând e un an și jumătate de când n-am mai ținut jurnalul! Da... de la Paris!¹ Toate astea sunt deja ale trecutului. Timpul fuge în goană mare. Într-un an atâtea lucruri se schimbă, atâtea se întâmplă, atâtea mijesc, doar dragostea mea nu se potolește și nu se schimbă! **De ce s-ar schimba această dragoste? Nu-i o dragoste ca oricare alta, e nemuritoare! Pentru mine și pentru tine ea nu se va schimba decât în ziua când Dumnezeu va înceta să mai fie.** Da, trei ani de bucurie și de suferințe², suferințe la care n-aș renunța pentru nimic în lume fiindcă-mi vin de la tine și a suferi din cauza ta e o fericire. Iată aproape

* Citatele marcate cu albastru reprezintă adnotările Principelui Carol la Jurnalul Ellei Filitti (n. red.).

trei ani de când știm că ne iubim; și totuși îmi pare că pe zi ce trece îl iubesc tot mai mult. **De ce „îl iubesc”?** Spune: **ne iubim, ar fi mai potrivit.** Unde o s-ajung, unde o s-ajung? Ce crudă a fost soarta cu mine! **Nu e o prostie, copilă, e însăși rațiunea vieții!** De ce am fost pedepsită așa? Măcar natura să mă fi înzestrat cu una din acele firi, rar întâlnite, care simt nevoia, dorința de a se sacrifica. Dar eu, spre marea mea rușine, nu încerc defel acest sentiment al sacrificiului. Vreau să trăiesc, să fiu fericită, să fiu a ta, numai a ta, să trăim împreună, iubindu-ne ca nebunii. **O știi, e unica mea dorință pe lumea aceasta: dacă ai putea fi a mea; abia îndrăznesc să mă gândesc, asta îmi dă fiori, ar fi atât de frumos, prea frumos.** Și când te gândești că lucrul acesta nu se va întâmpla niciodată. **De ce niciodată? Totdeauna trebuie să nădăjduim.** Ai de ce ajunge neurastenic și nebun. Neurastenică sunt deja, curând am să și înnebunesc! Poate atunci voi fi mai fericită, căci n-aș mai avea mintea care mă silește să văd atât de limpede situația asta dureroasă, fără ieșire! Zic ca Montaigne: „Ce știi eu?”

Păsărică dragă, de ce nu pot fi acolo, mereu lângă tine, să-ți umplu aceste ceasuri de tristețe, să te iau și să te strâng cu putere la pieptul meu, să șterg ușor lacrimile, îmbătându-mă, în același timp, de sărutări bune. Uneori m-ai făcut să sufăr martiriul. Dar văd că am greșit. Dragostea ta, la fel ca a mea, e tot așa de năvalnică. Gândește-te, așadar, în aceste ceasuri triste, că sunt mereu lângă tine, că nimic nu-mi va despărți inima de dragostea mea scumpă.

Marți, 23 iunie 1915

M-am oprit așadar atât de brusc fiindcă m-au podidit lacrimile. Cât aș fi vrut să fiu o creatură fără simțire, pe care nimic n-o poate atinge. Sunt prea simțitoare, prea pun lucrurile la suflet! Mi se pare îngrozitor să ai perspectiva unui viitor ca al meu. Sufăr mult mai mult decât el. **Crezi?** El e bărbat și prin aceasta mult mai deschis la minte. Își spune: „Ei, n-o să fie soția mea, dar va fi amanta mea, ceea ce înseamnă același lucru”. **Nu-i același lucru, te înșeli!** Sunt convinsă că așa gândește